

AB Nedir, Ne Değildir?

Durmuş Hocaöđlu

Bayburt Vakfı, Bayburt Eđitim, Kùltür ve Hizmet Vakfı Bùlteni., Yıl: 2, Sayı: 4., Kasım 2006, İstanbul., s.22-27

Bibliyografya Kùnyesi:

Hocaöđlu, Durmuş., “AB Nedir, Ne Değildir?”. *Bayburt Vakfı, Bayburt Eđitim, Kùltür ve Hizmet Vakfı Bùlteni.*, Yıl: 2, Sayı: 4., Kasım 2006, İstanbul., s.22-27

İstatistikî Bilgiler:

Sayfa: 5., Kelime: 2.390, Karakter: Boşluksuz: 15.220, Boşluklu: 17.640

Not:

Bu makalenin pdf metni, Umar İletişim Hizmetleri Ltd. Şti. tarafından te'min edilmiş, Timur Kumbar tarafından düzenlenmiştir.

Durmuş Hocaoğlu
dhocaoglu@gmail.com
www.durmushocaoglu.com

AB NEDİR Ne değildir?

Ülkemizde Avrupa Birliği üzerinde kelimenin tam mânâsıyla bir dilemma hüküm sürmektedir: Bir yanda derin bir bilgisizlik, katmerli bir cehâlet ve diğer yanda da tüyler ürpertici bir yanlış bilgilendirme.

AB'nin büyü mü bozuluyor?

Bir müddetten beridir memleketimizde AB tartışmaları da heyecânı da tavsamış görünüyor. Bu keyfiyetin, paradoksal olarak, AB taraftarlarını bir yandan derin bir üzüntüye garkeırken diğer yandan da gizli bir memnûniyete sevk ettiğini söyleyebiliriz. Derin bir üzüntü; çünkü, bu vaziyet, Türkiye'nin, AB üyeliği istikametinde ciddi problemlerle karşılaşmış olduğunun da açık bir göstergesi ve bunun da bir taraftar için hâliyle mutluluk verici bir şey olacağı iddia edilemez. Ya ikincisi? Paradoks işte burada: Açıkça ifade edilemeyen gizli memnûniyet de aynı sebepten kaynaklanıyor: Harâretli bir tartışma ortamı, bahse konu bu problemlerin de iyiden iyiye ortalığa saçılması demektir ki, bu tavsayı, en sıkı taraftarların ve hattâ lobicilerin ve hattâ ve hattâ AB'nin maaşlı propagandisti gibi faaliyet gösterenlerin dahi müdâfaa etmekte zorlanacakları bu sınırlı konuların, en azından şimdilik de olsa, buzdolabına konması anlamına gelmektedir.

Evet, işin açıkçası AB'nin Türkiye'nin gayri kabili münâkaşa bir sûrette bir numaralı gündem maddesi olduğu günlerden biraz uzaklaştık; vâkıa bugünlerde hâlâ süreç işletiliyor –veya işletilmesine çalışılıyor– ancak, açıkça

belli ki, bir şeyler oldu ve gerek âmeten toplumumuzda ve gerekse de siyasetçimizde belirli huzursuzluk, bir tedirginlik ve bir bıkkınlık başgöstermeye başladı; öyle ki, bir anlamda, ihtiyâti elden bırakmamak kaydıyla, "AB'nin büyü bozuldu" diyebileceğimiz bir yerdeyiz.

Ancak, orta yerde ehemmiyetli bir mes'ele hâlâ nasılsa öylece durmaya devam ediyor: AB hakkında ne biliyoruz, ne bilmiyoruz?

Soruyu şöyle açalım: Kaldır AB, indir AB konuştuğumuz hiç de eski sayılmayacak o günlerdekine nisbetle, acaba daha derin ve daha sağlıklı bilgiler edinmekten ve AB'nin gerçek mâhiyetini kavramaktan mütevellid bir tepki midir bu vaziyet, yoksa daha daha naif, daha sığ daha derinlik-siz bir takım hislerden veya başka şeylerden mi neş'et etmektedir? Yani, o gulguleli günlerden bu yana geçen, üç aşağı beş yukarı bir yıllık müddet zarfında, AB hakkındaki bilgi seviyemizde ciddiye alınır bir artış mı oldu da dün göremediklerimizi bugünlerde görüverdik?

Soruyu daha da basite indirgeyerek şu hâle getirelim: Bütün bu gelişmeler, "AB nedir, ne değildir" suâline daha sağlıklı cevaplar bulunmasının neticesi midir acaba? Eğer öyle ise, bu hayırhah bir gelişmedir diyebiliriz;

ama bana kalırsa, hiç de öyle değil –en azından şimdilik.

Şimdi aynı soruyu, bu sessizlik ortamında biz sorup üzerinde çok kalın çizgilerle de olsa duralım: AB nedir, ne değildir...

Avrupa Birliği nedir?

Ülkemizde Avrupa Birliği üzerinde kelimenin tam mânâsıyla bir dilemma hüküm sürmektedir: Bir yanda derin bir bilgisizlik, katmerli bir cehâlet ve diğer yanda da tüyler ürpertici bir yanlış bilgilendirme. Geniş halk kitleleri ve 'sıradan aydın' zümresinde hâkim olan, yukarıda bahsettiğim katmerli cehâlettir; bu zavallı ve perîşan insanıklar için AB bir hayâl ülkesi, kutsal metinlerde sözü edilen Cennet'in Arz üzerindeki izdüşümüdür. Bunun yanında, hakikate az veya çok vâkıf olduğunu bildiğim veya olması gerektiğini tahmîn ettiğim çok mahdut miktardaki hâlis niyetli kişilerin de bir kısmında bir yalınlık hâlet-i rûhiyesi var; bunun yanında yine ve bu bilen kişiler kümesinde de yer alan, fakat millete karşı karnında gizli bir takım ağırlar bulunan içinden pazarlıklı bir kısmı ise, korkunç bir lobicilik gayreti ile, toplumumuzu bilinçli ve maksatlı, hâinâne bir yanlış

bilgilendirme (disonformation) bombardımanına tâbî tutmakta, kitlelerin uyanmasını önlemeye ve millî reflekslerini köreltmeye çalışmaktadır. Bütün bunların yanında bir başka skandal da, senelerce "milliyetçilik" gibi kutlu bir ideali kendilerine geçim kaynağı/çanağı yapan, şimdi ise düzen tarafından çiğnenip-çiğnenip de tükürülmüş bir takım kişilerin, şu veya bu şekilde, ama çok kere riyâkarcı, Avrupa Birliği lobicileri ile yan-yanâ bulunmalarıdır. Bu zümreye, bir zamanlar, abartılı söylemleriyle yere-göğe sığmaz, Batı'yı yerden yere çarpmakta terddüt etmezken Avrupa Birliği rüzgârından aldıkları ilhamla Batılılardan daha fazla batıcı olmakta hiçbir ahlâkî endişe taşımazlaşan İslâmci makulesinin de dâhil edilmesi şarttır.

Bütün bu ahvâl ve şerâit tahtında, hakikat karşısında susan "dilsiz şeytan" olarak ebedî lânete muhâtab olmamak için, gözlerimizi hiç sağa-sola saptırmadan, hakikati Allah için söylemekten başka bir gaye taşımaksızın, hakikat neye kaanî isek, onu, yâni hakikati, cınlıçplak hakikati ifâde etmek önce insan, sonra Türk ve Müslüman ve sonra da entelektüel olmanın âmir kıldığı ahlâk gereğidir. Ben bu kısa yazıda bunu yapmağa çalışacağım; çok net ve çok vâzih olarak

hakikat olarak vâsıl olduğum bilgileri önce iki başlık altında dercedecek ve sonra bir miktar tafsîl edeceğim:

1. Çok kısaca: Avrupa Birliği, "İkinci Roma" projesidir; "Pax Romana"nın ihyâ edilmesi projesidir. Churchill'in 19 Eylül 1946'da Zürih Üniversitesinde yaptığı konuşmanın başlığında belirtildiği gibi, Avrupa Birliği, "bir çeşit Avrupa Birleşik Devletleri" projesidir; bu proje bugün el'ân devam ediyor ve artık açıkça ve fütursuzca telâffuz da ediliyor.

2. Ve yine çok kısaca: Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne, yâni "İkinci Roma"ya girmesi, kendi varlığını kendi eliyle bitirmesi, Endülüs'ün âkibeti'ne uğraması ile neticelenecek olan bir "intihar politikası"dır.

Şimdi bu iki husûsa kısaca ve ana hatlarıyla temas edelim. Bunu yaparken Tarih'i göz önüne alacak ve Tarih-Merkezli bir yorumda bulunacağız. Avrupa Birliği'nin ne olduğunu anlamak için de mutlaka elzem olan şey, Tarih'e bakmaktır; çünkü O'nun bütün sırn Tarih'te gömülüdür.

Ülkemizde ilkokul sıralarından itibaren başlayıp da lise son sınıfa kadar kesintisiz olarak her Türkiye Cumhu-

riyeti vatandaşına okutulan, ancak kendisinden ciddî mânâda bir şeyler istihşâl edilemeyen derslerden birisi de Tarih'tir. Bu ülkenin gençlerine bu kadar uzunca süre okutulmasına rağmen, ne ciddî bir Tarih Bilgisi verilebilmekte ve ne de daha mühimi, bir Tarih Bilinci. Halbuki, Tarih, şâyet, kronolojist bir anlayış çerçevesinde, eski zamanlarda bir takım insan topluluklarının başlarından geçmiş, sıkıcı ve anlamsız bir hâdiseler yığını değil de bir derinlikli "hikmet bilgisi" olarak verilmiş olursa, buradan bir Tarih Bilinci oluşturulabilirdi ki bu da aydınlanmış bir toplum inşa etmek için birinci dereceden elzem olan en temelli bir motivasyon kaynağı olması mânâsına gelecektir. Zira, Hâl'i anlamak için mutlaka Tarih'i anlamak gerektir; zira, hiçbir zaman Dünya her sabah yeniden kurulmaz; her doğan günün bir önceki günün içinden çıkması gibi, her devirde vuku' bulan her vâkıa ve her hâdiseye de Tarih'in içinden çıkmaktadır.

Tarih'in Hâl ve İstikbâl üzerinde yoğun bir tesiri vardır; Tarih (Tarihî Varlık; Res Gestae) Hâl'i ve İstikbâl'i tâyin eder. Bu tesir bâzan bir câzibe (gravitasyon) bâzan da bir defia (repülasyon) şeklinde tezâhür eder. Bilhassa ihtişamlı bir tarih için bu çifte etki çok bâriz bir şekilde kendisini iz-

hâr eder: İhtişamlı bir tarih hem çok büyük bir câzibesi ve hem de çok büyük bir defia sâhibidir. Fakat defia dahi, esâsında câzibenin bir başka türü olarak tefsîr edilmelidir: İhtişamlı tarihin defiası, sönük ve ezik ruhlar üzerinde yaratmış olduğu ezici üstünlüğün bir netîcesinden başka bir şey değildir.

İmdi; Tarih'teki ihtişamlar dâima bir gravitasyon alanı yaratır ve Hâl ve İstikbâl'i etkisi altına alır. Büyük güçler, çöktükten sonra, tıpkı bir Kara Delik'in kendisi gözlemlenememesine, yani "ampirik-olgusal realite"nin dışında olmasına rağmen diğer nesnelere kendisine doğru çekmesi gibi, yaratmış oldukları gravitasyon alanı kendisinden sonrasını etkilerler. Meselâ, büyük bir ihtişam olan Osmanlı da çöktükten sonra yaratmış olduğu gravitasyon alanı ile günümüzü belirlemekte, günümüz üzerinde muazzam bir tesir hâsıl etmektedir. Bu tesir bâzı ruhlarda defia şeklinde tezâhür etmekte ve bir Osmanlı kompleksi yaratmaktadır; bâzılarında ise yarattığı ap-açık câzibe ile kendisine çekmektedir.

Roma da bir ihtişam kaynağıdır ve bu sebeple de aynı zamanda bir gravi-

En geniş hudutlarında Roma [MS 117]

tasyon alanına sâhiptir; çok kuvvetli ve çok müessîr bir alandır bu. Roma çökmüştür, ama bu alan, tesirini devam ettirmektedir.

Roma'nın Batı için ne denli mühim olduğu tartışılmaz. Yunan, Avrupa'ya düşüncüyü öğretmiştir; ama Batı, Devlet'in ne olduğunu Yunan tecrübesiyle değil Roma tecrübesiyle öğrenmiştir; önemi bundan ileri gelmektedir. Yunan'ın devletleri, gerçek anlamda "devlet" değildir; Yunan düşünen bir beyindir, ama Devlet kurmayı bilmez; o san'at Roma'ya

hastır. En eski zamanlardan beri hem fiilen kurulan ve hem de Aristoteles ve Platon gibi büyük filozoflar tarafından teorisi yapılan mutasavver Yunan devletleri hep birer "site" yani şehir olmuşlardır. Söz gelimi, Platon'un bu konudaki baş eserleri olan "Politei" ve

"Nomoi"de tasarlamış olduğu "İdeal Devlet", âzâmi 5.000 civârında hür vatandaştan müteşekkil, denizlerden uzak, etrafı surlarla çevrili şehir devletleridir. Evet: Batı'ya Devlet tecrübesini Roma öğretti, sonra da, İbn Haldûn'un yüzlerce yıl sonra tesis ettiği teorisinde öngördüğü üzere, her devlet gibi aynı mukadder âkibete uğradı: Yıkıldı. Fakat, yıkıldıktan

sonra da Roma'nın, o ihtişamlı "Senctum Imperium Romanum"un hâtırısı, dayanılmaz câzibeli mîrâsı Avrupa'da hiç unutulmadı ve mîrâsı da hep göz kamaştırdı. Bu mîrâs, Roma'nın tek merkezde birleştirmiş olduğu "Bütün / Birleşik Avrupa" idealidir.

Roma ve Sonrası: "Birleşik Avrupa" İdeali ve "Avrupa Birliği"

Roma'dan sonra Avrupa siyâsî olarak parçalandı ve hiçbir zaman gerçek

mânâda bir "Bütün / Birleşik Avrupa" tahakkuk edemedi.

Bu mirası, Katolik Kilisesi, "Hristiyan Birliği İdeali" ile ve bu idealin mânevî ve muayyen bir ölçüde de bu mâneviyattan kuvvet alan siyâsî merkezi olmak statüsü ile devam ettirdi; bugün de mânevî (rûhânî) yoldan –Ultramontanizm gibi doktriner prensipler vâsıtasıyla– hâlâ devam ettirmektedir. Daha sonra Bizans Roma'nın mirasını fiilen toparlamaya çalıştı.

Ondan sonra da Avrupa'da her tüyü palazlanan, her biti kanlanan devlet, Roma'nın bu câzibeli mirasını toparlamaya çalıştı; istisnasız; muhtelif şekillerde de olsa, milliyetçilik çağında da olsa, Charlemagne'dan Hitler'e varncaya kadar hepsi. Çarlar da bu mîrâsa tâlip oldular, Kayzerler de. Bu iki ünvânın da Sezar'dan, yâni Roma'dan geldiğini hâtırlamak dahi Roma'nın gravitasyonunun tesirini anlamak için yeterli olabilir. Osmanlı'nın dahi bu mîrâsa talip olduğunu biliyoruz. Nitekim, Fatih'in Gentilo Bellini'ye yaptırdığı portresinde resmedilmiş bulunan altı tane taçtan birisi, Roma imparatorluk tâcidir.

Avrupa'nın bu parçalanmışlığı Ortaçağ, Yeniçağ ve Yakınçağ boyunca devam etti; Milliyetçilikler çağı bu bölünöklüğü daha da derinleştirdi. Ama, bütün bu parçalanmışlığa muakaabil, Büyük Roma ideali, hep altta diri kalan bir kor ateş gibi muhafaza edildi; nitekim, her ülkenin bilinç altında, kendi milliyetçilikleri adına da olsa Avrupa'nın birleştirilmesi fikri muhtelif şekillerde hep canlı kaldı.

Bu arada birçok edip, birçok düşünür ve filozof, Roma'nın mîrâsını, yâni "Bütün / Birleşik Avrupa" fikrini, "federasyon" fikri ağırlıklı olmak üzere, muhtelif şekillerde diri tuttu. Burada sâdece çok mühim olan şu iki ismi zikretmek dahi yeterli olacaktır. Abbé de Saint Pierre ve Immanuel Kant. Her ikisi de "Ebedî Barış" isim-

li eserlerinde aynı fikri ortaya attılar: "Birleşik, Federal, Büyük Avrupa".

Fakat, İkinci Dünya Harbinden sonra, Roma'nın ihyâ edilmesi fikri, yeniden ve çok ciddi bir şekilde ele alındı. Bunun en büyük sebebi, artık, Avrupa'nın tâkattan düştüğünün çok bariz bir sûrette görölmüş olmasıdır. İkinci Dünya Harbi, Avrupa'ya çok zarar vermiş, bir bakıma adetâ onun belkemiğini kırmıştır. Avrupa yanmış, yıkılmış, gücünü çok büyük nisbette kaybetmiş, ve Batı'dan bir dev Amerika baskısı ve hegemonyasının altında, Doğu'dan dev bir Rus baskısı ve açık tehdidine karşı savunmasız ve zayıf bir hâlde. Bu vaziyet, Avrupalının gururunun ayaklar altına alınması demektir ve üstelik bu düşüş de çok kısa bir zamanda olmuştu. Hikmet-i Hudâ: Avrupalılar Osmanlı'yı Edirne'ye kadar geriletmek için 200 yıldan fazla uğraştılar; ama, İngiltere devlet-i fehîması beş yıl içinde suratının üstüne yere çakıldı.

Evet: Artık Avrupa takattan düşmüş, ehemmiyetsizleşmiş, iktisâdî ve askerî gücünü kaybetmiş bulunuyordu. Daha da zayıflayarak dünya dengelelerinin alt-üst olmasını önlemek için, imdâdına Amerika'nın sadakası demek olan "Marshall Planı" yetti ki bu da bu mağrur kıt'anın gururunu gerçekten incitti.

Şu hâlde, artık hiçbir Avrupalı ülkenin tek başına dünyaya hükmetme şansına sâhip olmadığı sarâhatle

görülmesi üzerine, körle kötürümün bir araya gelmesi misâlinde olduğu gibi, bir araya gelip güçlerin birleştirilmesinden başka bir alternatifin kalmadığı kabul edilmeliydi; onlar da öyle yaptılar ve tek mecbûrî istikamete doğru yelken açtılar. İşte, zâten asla ölmemiş olan "Roma" ve "Birleşik Büyük Avrupa" idealinin dirilişinin siyâsî ortamı bu sûretle hazırlanmış oldu.

Yalnız, ortada çok zorlu bir problem vardı: Avrupa, Modernite'nin anavatanıdır; beri yandan, Modernite ise aynı zamanda, Ulus-Devlet ve Milliyetçilik demektir ve İkinci Roma gibi bir "devletler-üstü" siyâsî proje için en büyük mâniadır. Onun içindir ki, bu çok zorlu proje için uzun bir süreç lâzımdı. Kömür Birliği, Çelik Birliği gibi kuruluşlar bu sürecin ilk adımlarıdır. Daha sonraki Ortak Pazar, Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), Avrupa Topluluğu (AT) gibi, birbirini ardışık olarak tâkip eden teşekküller ise çok ince hesaplanmış büyük bir planın ara safhalarıdır.

İşte, el'ân ulaşılmış bulunan şu anki nihâî safha olan "Avrupa Birliği" de, sâdece bir ara-safhadır ve asil hedef "Avrupa Birleşik Devletleri"dir.

Avrupa Birleşik Devletleri, Avrupa'da federal bir çatı altında klasik milletlerin, milliyetçiliklerin ve ulus-devletlerin ilga ve ifnâsını ve fakat çapı çok büyümüş yeni bir millet, yeni bir milliyetçilik ve yeni bir ulus-devlet inşâını öngörmektedir.

Tabiatıyla, bunun çok zor bir proje olduğu bilinmektedir. Her şeyden önce, hâlâ klasik milliyetçilik rûhu çok güçlü ve bu yüzden de kendi aralarında tam ve katıksız bir karşılıklı güven ortamı mevcut değil. Avru-

pa'daki her ülke bütün birleşme isteklerine rağmen, yine de birbirinden korkuyor. Fakat, bütün bunlara rağmen ve her şeye rağmen, artık bir "Avrupa Birliği Federasyonu", Victor Hugo'dan Churchill'e dek Avrupa'ya yön veren, Avrupa'yı oluşturan birçok şöhretin açıkça zikrettiği "Avrupa Birleşik Devletleri" çok net ve çok sarıh olarak telâffuz ediliyor.

"Birleşik Avrupa" ve Türkiye

Böyle bir "milletler-üstü" (supra-national) dev siyâsi oluşum, "İkinci Roma" içerisinde Türkiye'nin ve Türklerin yeri ne olabilir?

Her şeyden önce kalın kafamıza sokmak zorundayız ki: Avrupa Birliği, "İkinci Roma" projesidir; Roma'nın ihyâ edilme projesidir ve bütününü Avrupa'ya aittir. Yâni: AB, Avrupa'dır; Avrupa'ya ve Avrupalılara aittir. "Avrupalılık" kriterlerini ise, bizim görgüsüz Avrupa beslemelerinin bütün aksi iddialarına inat, biz Türkler veya bir başkası değil, Avrupalılar koyabilir; bu hak onlarındır, ey akıldan ve iz'andan mahrum zavallılar, sizin değil!

Avrupa, Yunan ve Roma ile başlar, Hristiyanlık ile itmam edilir. Birçok ünlü düşünür, filozof ve devlet adamının açıkça ve şeksiz şüphesiz bir sûrette ifade ettiği bu hakikati ne zaman anlayacağız. Meselâ, Winston Churchill'in, "Avrupa, Hristiyan imanının ve Hristiyan ahlakının çöşmesidir" aforizmasını

nasıl görmezlikten geleceğiz.

Bizim en büyük hatâmız, öncelikle "Avrupalılık" saplantısıdır. Bilmek mecbûriyetindeyiz ki, Biz, Avrupalı değiliz, Asyalıyız. Avrupa devleti olmak başka bir şeydir, Avrupalı olmak başka bir şeydir. Avrupa'nın tâ göbeğine, Viyana kapılarına kadar gitmek, apayrı bir şey; Avrupalı olmak değil bu. Kaldı ki, biz zâten Cumhuriyet ile birlikte, bütün aksi iddialarımıza rağmen, şu anda zâten gerçek anlamda bir Avrupa devleti de değiliz; topraklarının sâdece yüzde dördünün bulunduğu bir kıt'anın devleti olduğunu iddia etmek gülünçlüktür. Tekrar etmekte fayda var: Avrupalı olmanın kriterini biz koyamayız, onun kriterini Avrupalılar koyabilir ve o da bellidir: Yunan'ın ve Roma'nın çanağından yalamayan, hem de doya doya yalamayan, Hristiyanlığı içine sindirmeyen, Avrupa'da binbeşyüz sene dahi hükûmrân olsa, yine de "Avrupalı" olamaz.

Beri yanda, AB, Roma olduğu için, Avrupa Birliği'nin dışındakilere bakışı, onlarla münâsebeti, Roma'nın Romalılara bakışı ve münâsebetidir; münhasıran bize; evet, münhasıran

bize, biz Türklere! Türkiye'nin 1600 yıldan beri Avrupa'yla kavgası vardır. Avrupa Yunan ve Roma ile başlayıp Hristiyanlık ile olgunlaştığı için, Yunan'a ve Roma'ya dokunan ve Hristiyanlığa zarar veren herkes, Avrupa'nın amansız düşmanıdır. Şöyle bir hâfizamızı yoklayalım; bizim kadar Avrupa'yla sabıka dosyası kabark olan kim var? Atilla'dan beri, bir kuzeyden bir güneyden bu kıt'aya akın etmişiz; dökülmedik kan kalmamış. Şu hâle göre, anlamalıyız ki, Avrupalı, bize baktığı zaman, karşısında, Asya'dan gelmiş, dini başka, dili başka, kültürü başka 1600 yıllık hasmını görüyor.

Şu hâlde: Türkiye'nin Avrupa Birliği, yâni "İkinci Roma" içerisinde yeri yoktur. Türkiye'nin AB'ye girmesi, Roma'nın varlığı içerisinde Roma'nın potasında erimesi demektir. Türkiye'nin AB'ye girmesi, Türklerin Asya'dan çıkıp Anadolu'ya doğru akmaya başlamasından beri geçen son bin yıllık mâceralarının kendi elleriyle sona erdirilmesi, Batı Türkleri tarihinin bitirilmesi demektir. Bu itibarla, bu, bizler için bir "intihar projesi"dir ve dahi Türk Devletinin de son politikasıdır.

Netice-i kelâm: Roma, Romalılarındır ve Türkiye'nin ve Türklerin Roma'da yeri yoktur.

